

Tekst: Jesaja 9: 1 en Lucas 1 : 5-25

Lieve mensen thuis en hier,

Deze advent is anders dan alle voorgaande jaren, zoals alles anders is. Ook adventsteksten klinken anders.

*Het volk dat in duisternis wandelt zal een groot licht zien
(Jesaja 9:1)*

Soms blaast de tijdsgeest woorden leven in. Wij zijn als het volk dat in duisternis wandelt. De mensheid lijkt op dat volk dat in duisternis wandelt.

Maar het grote licht zien, zal dat gebeuren?

Wij mensen, de meeste van ons althans, zijn als bloemen die neigen naar het licht. Maar naar welk licht wenden we ons leven? En wat doet dat licht met je? Er is veel licht. Nog nooit scheen op aarde zoveel licht. Er is licht dat sfeer geeft. Neem de kerstverlichting. Kerstlichtjes blinken dit jaar eerder dan in voorgaande jaren. Nu al versieren mensen hun huizen van buiten en van binnen met kaarsen en lichtjes. Er is lichthonger, zo lijkt het, als antwoord op het vele duister. Naast deze lichtjes is er het licht van de vele schermen, van tv-schermen en Ipads tot mobieltjes. We neigen dus naar allerlei soorten licht.

Maar verdrijft al dat licht al het duister in ons leven wel echt? Zeker, voor een tijdje wel, maar nooit helemaal.

Er zitten ook kwalijke kanten aan al dit licht. Veel jongeren en kinderen raken lichtverslaafd. Veel volwassenen trouwens ook. Niet zelden krijgen mensen last van de ogen. Ogen hebben met regelmaat ook rust en duister nodig. Of we krijgen last van afkickverschijnselen als het geliefde scherm even niet beschikbaar is.

Om welk duister gaat het in deze tekst van Jesaja? Kom ik zo op.

Het duister in algemene zin staat voor het 'niet zien'. We zien bijvoorbeeld niet in, 'waarom een kind zo moet lijden.' We tasten in het duister, waarom gebeurt dit? Nog een voorbeeld. Deze week werden we in onze gemeente getroffen door het plotselinge overlijden van een zeer dierbaar gemeentelid. Ze werd in allerijl naar het ziekenhuis gebracht, twee dagen later stierf ze. Hoe heeft dit kunnen gebeuren? Onderzoek moet er een licht op werpen – de taal weet hoe het werkt, net als de profeet Jesaja.

Duister verdrijf je met licht. Zoals de zon het aardse duister verdrijft, zo is God de lichtbron die het duister van ons geestelijk leven verjaagt. De profeet wijst op dat licht. En dat licht zijn veel mensen kwijt.

Ze tasten, als het om God gaat, in het duister. Met advent komt dat licht weer terug in ons leven... in onze wereld, op onze aarde.

Zoals een atleet het olympisch vuur aansteekt, zo komt de profeet met het licht van God in de wereld. Maar als dat licht niet aankomt, niet gehoord en begrepen wordt omdat mensen er niet naar kunnen luisteren, dan zet God zwaarder, pardon, lichter geschut in, dan stuurt hij een engel. Wat is het licht van God? Dat is het Bijbelwoord. Daar zit het DNA van God in. Als we onszelf in een spiegel zien, weerkaatst onze buitenkant, als we ons leven lezen uit de woorden van God, dan zien we ons innerlijk weerkaatst. Wie we zijn en wat we zijn, het staat reeds beschreven. Er is, al denken we van wel, in wezen niets nieuws onder de zon vanuit het oog Gods, de Bijbel. Als we dat ervaren en gewaarworden, trekt een deel van het duister op als mist. We krijgen zicht, ons gaat een licht op, en dat helpt ons om verder te gaan. Licht staat hier

voor inzien en doorzien vanuit het woord van God. Als dat zich onthult, openbaart, baart ze licht, leven, toekomst, kracht, soms knalt het als carbid, soms knispert het als een teder vlammetje kaarslicht.

We wandelen in het duister..., in tijd en jaargetijde. Het is van alle tijden, van die van Jesaja en Lucas, en van onszelf.

Lucas weet net als Jesaja van dat licht uit God, van licht van de overkant, hemels licht. Hij vertelt ervan in de schitterende ouverture van zijn blijde mare. Lucas' naam komt van het woord 'lichtend', 'glanzend'... én is verwant aan het Latijnse 'lux'. Dat op zijn beurt verwant is aan ons woord luxe. Wat betekent 'prettig maar niet nodig', lees ik op google. Het licht van Lucas is wel als brood nodig, zielsnodig, om ziele-nood te lenigen... Lucas schrijft voor de mensen zonder toekomst, zonder uitzicht. Hij schrijft voor de mensen in het donker.

Er is een Duitse dichter, Berthold Brecht, die heeft eens het volgende geschreven – ik heb het in het Fries vertaald:

De iene libbet yn it tsjuster
En de oare yn it ljocht.
Die yn it ljocht libje, wurre sjoent,
Dy yn it stjuster libje, net.

Door het Oog van God ziet Lucas de levens die in het duister zijn.

Hij kent ze en vertelt dan een verhaal, over de priester Zacharias en zijn vrouw Elisabeth. Met Zacharias en Elisabeth voert Lucas in een nieuw jasje Abraham en Sara op. Levens zonder toekomst zien een groot licht. Zij staan model voor mensen zonder licht, zonder toekomstperspectief.

Of het nou om gedupeerden van kinderbijslagregels gaat, om de vluchteling die op zijn stoel zit te wachten en te wachten, of om een kind in geestelijke nood of ouderen die lijden... vult u maar in. Lucas is arts. Zielendokter.

De openingsscene laat Lucas zich afspelen in de duistere wereld van koning Herodus. *Het geschiedt in de dagen van Herodus*. Herodus is koning, Romeins koning, en tiran, net als de Wit-Russische Lukashjenko. Hij probeert het grote licht dat zijn volk ziet te doden.

Herodus. Zijn naam zegt ons waar hij voor staat: 'hij die beeft en ongerust is'. Herodus, het is de naam van een koning én het staat voor een kant in onszelf. Als onrust over ons regeert en we ons door angst laten inpakken. Bang dat we onze welvaart verliezen en comfort..., door deze crisis.

Zacharias, het lot valt op hem. Lot heeft met toeval te maken, én met dat iets je toevalt van God. Hoeveel ruimte is er nog voor toeval in deze over-gecontroleerde en met systemen dichtgetimmerde wereld?

Ik was deze week bij een Stef Bos fan. Ze had alle cd's en boekjes. In één daarvan las ik per toeval dit:

*Er wordt te weinig aan het toeval overgelaten
Nochtans heeft het toeval veel ervaring
Ze heeft veel vergeten schoonheid
Onverwacht
Aan het licht gebracht
Stond aan de wieg van wonderlijke woorden
Geen schilder had het zonder haar kunnen stellen
Zelfs de liefde
Staat bij haar in het krijt
Ze was er dikwijls bij
Op de juist plaats
De juiste tijd*

Zacharias gaat de tempel binnen. Dat is het binnengaan van een gebouw. Het is ook de weg naar binnengaan in onszelf. God kent ons vanbinnen beter dan van buiten. Zacharias ontsteekt de wierook. Hij bidt. Hij zoekt verbinding met God. Maar de wifi hapert. Zoals een oude van dagen soms een rollator nodig heeft, zo heeft Zacharias God nodig om verbinding te krijgen. Als uit het niets strijkt een engel naast hem neer. Rechts van hem, aan de kant van God. Gabriel -kracht die van God komt. Hij is de adventsengel. Dit tafereel wil ons zeggen: in de dagen van Herodus, als de wereld der machtigen verwacht en onrustig is, als jij bidt, op jouw oude dag, of op je studeerkamer, of werk, of thuis in je stoel, in situaties waar je in het donker wandelt, dan komt God naast je staan, ineens straalt engellicht je toe. De hemel breekt in je open, God zelf komt zich met je bemoeien. Al hapert de wifi- verbinding met de hemel van jouw kant, een engel daalt neer als de hulpdienst van God om deze te verbeteren.

Zacharias is in shock. Hij beeft. 'Hoeft niet', zalft de engel met reden: 'je vrouw Elisabeth'... En nu luistert het heel nauw, gemeente, om de tekst goed te verstaan... Er staat namelijk iets wat de natuurlijke orde omkeert, er staat letterlijk: 'Zacharias, je vrouw zal een kind *verwekken*.' Dat staat er. In de natuur is dat aan mannen voorbehouden, in de hemel is het omgekeerd. Bij God gaat alles anders. Daar wint de zwakste, is de arme rijk, krijgt de minsten onder het volk, het herdersvolk, het mooiste bericht van de geboorte van het koningskind.

Zacharias is een priester van toen, maar ook een verpersoonlijking van iets in ons. Heeft mijn leven toekomst? Mijn leven dat misschien klein en onooglijk is? Een leven

waarin de diepste verwachtingen en verlangens doven? Het zijn niet alleen de vragen van Zacharias en Elisabeth. Hun kinderloosheid gaat over heel iets anders dan het moeten missen van kinderen, al moeten we het verdriet van dat gemis nimmer onderschatten. Het gaat hier om geloof en vertrouwen in toekomst. Ontneemt alle nieuws van deze tijd ons het vertrouwen in de toekomst, of is er nog een vertrouwen dat gevoed wordt door iets wat uit een andere nieuwsbron komt? Uit een andere geschiedenis, geschreven met de inkt van de Heilige Geest?

Dat brengt ons, tot slot, bij het zwijgen van Zacharias. Hij kan het licht van boven niet geloven en vraagt daarom: 'Hoe zal ik dit weten?' *Hij wordt met stomheid geslagen.* Sprakeloos. Is dat opgelegde zwijgen een straf? In de wereld van vergelding en rechtspraak zou je dat denken. Om zijn ongeloof wordt Zacharias gestraft. Maar is dat wel zo? Is het zwijgen wel een straf? Dat woord valt nergens. Gaat het wel om zijn ongeloof? Of gaat het misschien ook nog om iets anders? Het gaat hier om een diep innerlijk zwijgen, dat veel meer is dan niet - spreken. Het gaat om: God tevoorschijn luisteren. Daarvoor moet het eerst stil worden in ons. Daarvoor moet een mens de weg naar binnen gaan, biddend, Bijbel lezend, wachtend, luisterend, om zo in verwachting te raken van vertrouwen dat van God komt.

Elisabeth weet ervan...

Amen.